

Του **Κόλιν Γκόρντον**, καθηγητή Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Αϊόβα και συγγραφέα του *“Citizen Brown: Race, Democracy, and Inequality in the St. Louis Suburbs”*

Μετάφραση: Δανάη Μαραγκουδάκη

Η πανδημία του κορωνοϊού επηρεάζει τους πάντες, αλλά δεν τους επηρεάζει όλους με τον ίδιο τρόπο. Οι εργατικές γειτονιές δυσκολεύονται πολύ περισσότερο από τις πλούσιες – και αυτό δεν είναι παρά μια πράξη βαθιάς ασυνειδησίας.

Η αναμενόμενη κακοδιαχείριση της πανδημίας COVID-19 από την κυβέρνηση Τραμπ και η κακοσχεδιασμένη αντίδραση του Κογκρέσου όχι μόνο δυσχεραίνουν αλλά μας αποσπούν από ένα μεγαλύτερο πρόβλημα: το γεγονός ότι οι πολιτικές και τα θεσμικά όργανα στα οποία βασιζόμαστε για να παρέχουμε κάτι που προσομοιάζει με οικονομική ασφάλεια έχουν πλέον διαρρηχθεί.

Τις τελευταίες εβδομάδες έχουν απογυμνωθεί με όλους τους τρόπους οι ατέλειες του αμερικανικού συστήματος υγείας και των υποδομών δημόσιας υγείας. Μας υπενθύμισαν πόσο πολύ βασιζόμαστε στα δημόσια αγαθά και τις υπηρεσίες. Αποδείχτηκε – με δραματικούς και τρομακτικούς όρους – η “ευπάθεια”, ο κατακερματισμός και η τεράστια ανεπάρκεια του αμερικανικού κράτους πρόνοιας.

Επίσης έδειξαν ότι το κόστος αυτής της οικονομικής και κοινωνικής καταστροφής θα έχει άνιστες επιπτώσεις. Όπως ανέφεραν πρόσφατα οι New York Times, «στις κοινωνίες όπου ο ιός χτυπά αυξάνονται οι συνέπειες της ανισότητας, ρίχνοντας πολλά από τα βάρη στους σύγχρονους “χαμένους” των πολωμένων οικονομιών και αγορών εργασίας». Σε κανέναν μέρος δεν ισχύει αυτό περισσότερο από ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Υγεία

Η βασική ανισότητα στο αμερικάνικο σύστημα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης – έχει να κάνει με το γεγονός ότι κάποιοι είναι ασφαλισμένοι και κάποιοι όχι – και αυτό δυσκολεύει τον περιορισμό της μετάδοσης του κορωνοϊού, αυξάνει δραματικά το κόστος οποιασδήποτε παρέμβασης και εξασφαλίζει οι πιο ευάλωτοι να είναι αυτοί που δεν θα πάρουν τη φροντίδα που χρειάζονται.

Κάθε οικονομική ύφεση εκθέτει την ανοησία του ιδιωτικού συστήματος ασφάλισης υγείας των ΗΠΑ το οποίο βασίζεται στην απασχόληση, και **μετατρέπει σε ανασφάλιστους τα εκατομμύρια ανθρώπων που χάνουν τη δουλειά τους**. Αυτές οι συνέπειες είναι ακόμη πιο ισχυρές όταν η **ύφεση** συνοδεύεται (ή επιταχύνεται) από μια **δημόσια υγειονομική κρίση**.

Το ανοργάνωτο σύστημα υγείας που έχουμε δεν προσφέρει απλώς άνιση κάλυψη, αλλά σπαταλά το ένα τρίτο των πόρων του (ένα τρισεκατομμύριο δολάρια το χρόνο) για να διαχειριστεί αυτή ακριβώς τη διάκριση μεταξύ ασφαλισμένου, ανασφάλιστου και “υπο-ασφάλιστου”. Ας το επεξεργαστούμε λίγο: Η ετήσια σπατάλη στο υγειονομικό μας σύστημα έχει την ίδια αξία με την πρώτη απάντηση που έδωσε η κυβέρνηση στην κρίση του COVID-19.

Για όσους δεν έχουν ασφαλιστική κάλυψη μέσω της εργασίας τους, ο **Νόμος περί Προσιτής Περίθαλψης** και η επέκταση του Medicaid (κρατικό πρόγραμμα των ΗΠΑ, χρηματοδοτούμενο από ομοσπονδιακούς, πολιτειακούς, και δημοτικούς πόρους, για τη νοσηλεία και τη φαρμακευτική περίθαλψη ατόμων με περιορισμένο εισόδημα όλων των ηλικιών) προσφέρουν έναν κάποιο εφησυχασμό, ενώ μάλιστα πολλές πολιτείες εξετάζουν το ενδεχόμενο να ενισχύσουν αυτές τις επιλογές. Οι ανισότητες όμως παραμένουν μεγάλες. Δεκαπέντε πολιτείες, εννέα από τις οποίες στον Νότο, δεν έχουν ακόμη επεκτείνει το Medicaid. Ως αποτέλεσμα, παρότι το εθνικό ποσοστό των ανασφάλιστων ανέρχεται περίπου στο 10%, οι περισσότεροι από τους ανασφάλιστους είναι ενήλικες χαμηλού εισοδήματος και σχεδόν οι μισοί από αυτούς είναι έγχρωμοι εργάτες σε πολιτείες που δεν έχουν κάνει επέκταση (βλ. Διάγραμμα 1). Με άλλα λόγια, αυτοί ακριβώς που πλήττονται περισσότερο από την κατάρρευση της οικονομίας λόγω κορωνοϊού είναι και αυτοί που δεν έχουν ισχυρή πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.

Διάγραμμα 1 - Ποσοστά ανασφάλιστων 2018

Η απειλή του **COVID-19** αυξάνεται από τις συνεχιζόμενες ανισότητες στην πρόσβαση στην υγεία. Αν και είναι πιο μεγάλες στις χώρες που δεν έχει επεκταθεί το Medicaid, σε καμία περίπτωση δεν περιορίζονται στον Νότο. Και η ανισότητα, πολύ απλά, δημιουργεί ευπάθεια. Η ευημερία ενός ατόμου δεν διαμορφώνεται μόνο με την πρόσβαση σε αξιόπιστη περίθαλψη, αλλά και από μια ευρεία σειρά κοινωνικών παραγόντων, όπως το υγιεινό φαγητό, το καθαρό νερό, η αναψυχή, οι λειτουργικές γειτονιές και οι ασφαλείς δρόμοι. Οι εργαζόμενοι με χαμηλό εισόδημα είναι πολύ πιο πιθανό να υποφέρουν από **υποκείμενα νοσήματα** – όπως οι αναπνευστικές νόσοι – που ενισχύουν τον κίνδυνο οποιασδήποτε κρίσης στη δημόσια υγεία. Και αυτοί οι κίνδυνοι επιδεινώνονται – ας σκεφτούμε τις συνέπειες του τελευταίου κύματος καύσωνα – από την κοινωνική απομόνωση και την έλλειψη υπηρεσιών στην εκάστοτε γειτονιά.

Σχολεία

Η υποβάθμιση βασικών δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών – ιδίως των σχολείων – απειλεί κι αυτή με τη σειρά της να βαθύνει τις ανισότητες που απορρέουν από την κρίση.

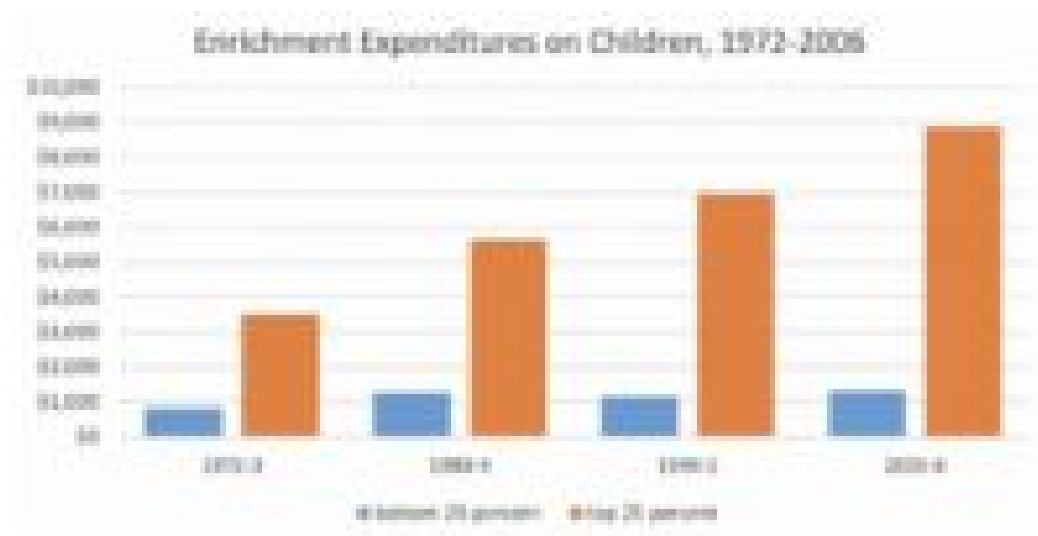
Η αμερικανική δημόσια εκπαίδευση σταθερά υπόσχεται να βελτιώσει τις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες και εξίσου σταθερά δεν πιάνει το ποτέ το στόχο της. Στην

περίπτωση αυτή οι ένοχοι είναι γνωστοί: μια μακρά **ιστορία διαχωρισμών στα σχολεία** (πριν και μετά την απόφαση του 1954 για την ένταξη των μαύρων), η εξάρτηση από τα τοπικά έσοδα σημαίνει ότι οι υποβαθμισμένες γειτονιές παρέχουν υποβαθμισμένα σχολεία και τέλος, η εξαιρετικά μεροληπτική άσκηση πολιτικής εντός των σχολείων και των περιφερειών που προσφέρουν ευκαιρίες (όπως τα προχωρημένα μαθήματα) και τιμωρίες (σχολικές αποβολές) με σημαντικά άνισο τρόπο.

Παρά τις αδυναμίες αυτές, τα δημόσια σχολεία είναι εξαιρετικά σημαντικά για τα παιδιά και τις οικογένειες της εργατικής τάξης. Παρέχουν όχι μόνο εκπαιδευτικές ευκαιρίες αλλά και βασική κοινωνική στήριξη: προγράμματα πριν και μετά το σχολείο, εσωτερικές κλινικές υγείας στα σχολεία, υπηρεσίες ψυχικής υγείας και συναισθηματικής στήριξης και μια αξιόπιστη πηγή θρεπτικών φαγητών. Πράγματι, η προτεραιότητα σε πολλές περιοχές, καθώς άρχισαν να κλείνουν τα σχολεία, δεν ήταν η συνέχιση της διδασκαλίας με άλλα μέσα, αλλά η διατήρηση της πρόσβασης στα σχολικά γεύματα.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η διακοπή της διδασκαλίας δεν θα γίνει με διαφορετικό τρόπο αισθητή στα εύπορα προάστια απ' ό,τι στις εργατικές γειτονιές. Σε ορισμένες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων της Φιλαδέλφειας και του Σιάτλ, όλες οι σχολικές βαθμίδες ζήτησαν από τους εκπαιδευτικούς **να μην προχωρήσουν σε διαδικτυακά μαθήματα**, κάνοντας λόγο για **άνιση πρόσβαση των μαθητών σε υπολογιστές και διαδίκτυο**. Την ίδια στιγμή, οι πιο προνομιούχες περιοχές στέλνουν τους μαθητές στο σπίτι με λάπτοπ ή tablets και δημιουργούν αίθουσες διδασκαλίας μέσω Google.

Αν υποθέσουμε ότι η εκπαίδευση σε όλες τις σχολικές βαθμίδες αναστέλλεται τουλάχιστον μέχρι το φθινόπωρο, εγκυμονείται επίσης ο κίνδυνος μιας άνισης καλοκαιρινής κατρακύλας (αναφορά στη χαμένη διδακτέα ύλη από το τέλος μιας τάξης μέχρι την αρχή της επόμενης): Για παράδειγμα, το καλοκαίρι μετά την Γ' Δημοτικού, οι μαθητές αδυνατούν να διατηρήσουν σε ποσοστό 20%-25% την πρόοδο του σχολικού έτους σε ανάγνωση και Μαθηματικά. Το καλοκαίρι μετά την Α' Γυμνασίου, οι μαθητές χάνουν περίπου από το 25%-50% από την πρόδό τους. Ο αντίκτυπος αυτός φυσικά ποικίλλει ανάλογα την κοινωνικοοικονομική κατάσταση του παιδιού. Τα παιδιά με χαμηλό εισόδημα έχουν μικρότερη ικανότητα να ασχοληθούν με εξωσχολικές δραστηριότητες. Αυτό το χάσμα – που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση των δαπανών από γονείς υψηλού εισοδήματος – **έχει εκτοξευθεί στην τελευταία γενιά** (βλ. Διάγραμμα 2). Η απουσία δημόσιας εκπαίδευσης επιβαρύνει βραχυπρόθεσμα τις οικογένειες χαμηλού εισοδήματος και διευρύνει μακροπρόθεσμα το χάσμα ευκαιριών.

Διάγραμμα 2 - Αύξηση δαπανών για παιδιά, 1972-2006

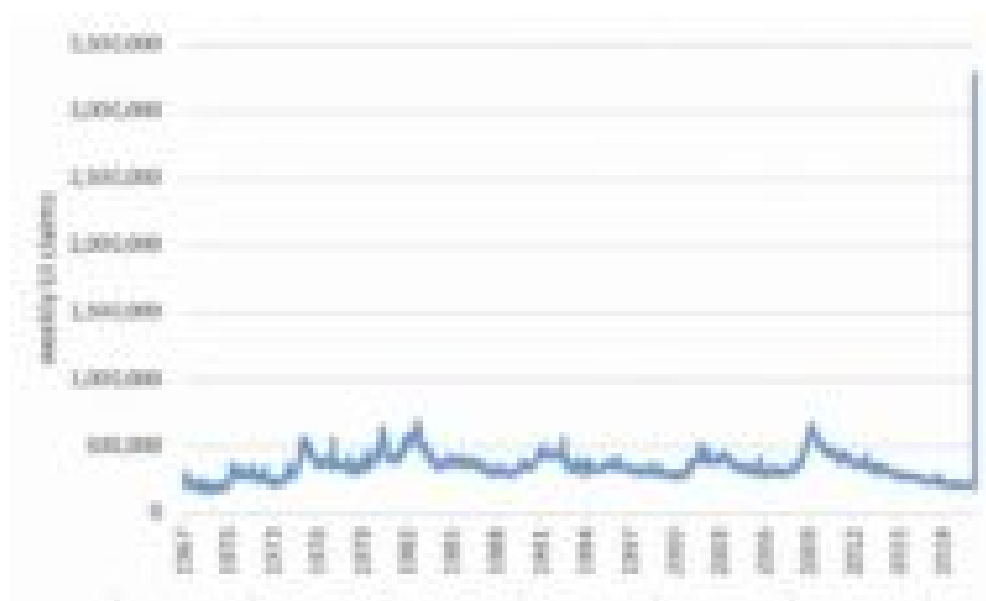
Εργασία

Οι **υφέσεις** είναι πάντα πιο δύσκολες για τις εργατικές οικογένειες. **Η ανισότητα διευρύνεται** επειδή η αγορά ρίχνει σε υψηλότερα ποσοστά τους μισθούς χαμηλόμισθων και περιθωριοποιημένων εργαζομένων (πχ μεταναστών), κυρίως επειδή μόλις το ένα τέταρτο των απολυθέντων θα πάρει επίδομα ανεργίας καθώς πολλές είναι οι πολιτείες που έχουν μειώσει δραματικά τόσο το ύψος όσο και τη διάρκεια των επιδομάτων ανεργίας και ακόμα γιατί η γενικευμένη ανεργία υπονομεύει την διαπραγματευτική ισχύ και την αύξηση των μισθών για όσους παραμένουν εργαζόμενοι.

Η ύφεση που φέρνει ο COVID-19 υπερμεγέθυνε όλα τα παραπάνω. Εδώ δεν έχουμε να κάνουμε με μια αργή συρρίκνωση - αλλά με κλείσιμο. Η απώλεια των θέσεων εργασίας είναι ήδη τεράστια.

Για να αναφέρουμε μόνο ένα παράδειγμα, κατά την πρώτη εβδομάδα της κρίσης του COVID-19, οι νέες εβδομαδιαίες αιτήσεις ανεργίας στο Οχάιο εκτοξεύθηκαν **από 7.051 την εβδομάδα σε 78.000**. Οι νέες αιτήσεις αυτή την εβδομάδα ξεπέρασαν τα **3 εκατομμύρια** σε εθνικό επίπεδο - σχεδόν πενταπλάσια του ιστορικού υψηλού της προηγούμενης εβδομάδας που είχε να ξανασυμβεί από το 1982. Οι απώλειες θέσεων εργασίας το καλοκαίρι, που υπολογίζονται στα **14 εκατομμύρια**, θα ωθήσουν το ποσοστό ανεργίας πολύ πιο ψηλά από αυτό που καταγράφηκε στις χειρότερες μέρες της **Μεγάλης Ύφεσης**. Και τα πράγματα

γίνονται ακόμα χειρότερα, όπως σημειώνει ο Josh Bivens του Ινστιτούτου Οικονομικής Πολιτικής, καθώς η ύφεση αυτή έχει «εστιάσει σε θέσεις εργασίας χαμηλόμισθες, χαμηλής παραγωγικότητας και *part time* ωραρίων στον τομέα των υπηρεσιών».

Διάγραμμα 3 - Εβδομαδιαίες αιτήσεις για επίδομα ανεργίας

Οι εργαζόμενοι στον τομέα των **υπηρεσιών** δέχονται το βάρος αυτής της ύφεσης με πολλούς τρόπους: για αρχή, δεν μπορούν να εργαστούν από το σπίτι, καθώς πρόκειται για μια πολυτέλεια που απολαμβάνουν τα δύο τρίτα των πιο υψηλόμισθων εργαζομένων, αλλά λιγότερο από το ένα δέκατο των πιο χαμηλόμισθων εργαζομένων. (Το ένα τρίτο των λευκών εργαζομένων μπορεί να εργαστεί από το σπίτι, αλλά μόνο ένας στους πέντε Αφροαμερικανούς εργαζομένους και ένας στους έξι Λατινοαμερικάνους εργαζομένους έχουν αυτή την επιλογή.) Αυτό σημαίνει επίσης ότι αντιμετωπίζουν πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο ανεργίας, καθώς η οικονομία του τομέα των υπηρεσιών καταρρέει, ενώ παράλληλα αντιμετωπίζουν και αυξημένο κίνδυνο έκθεσης στον ιό εάν συνεχίσουν να πηγαίνουν στην εργασία τους.

Σε γενικές γραμμές, **η κατάρρευση της σταθερής απασχόλησης** – και η διαμάχη για τον σχεδιασμό μιας απάντησης – εκθέτει την έκδηλη αδυναμία του δικτύου ασφαλείας μας. Το πρόβλημα εδώ είναι τριπλό:

Πρώτον, μια γενιά υποχωρήσεων κοινωνικών πολιτικών εναπόθεσαν στην ευχέρεια και την ευθύνη του κράτους και των τοπικών διοικήσεων – που αδιαφορούν ή αδυνατούν – να ανταποκρίνονται σε καθημερινές ανάγκες, πόσο μάλλον σε μια κρίση τέτοιου μεγέθους. Ως αποτέλεσμα, η απάντηση στην κρίση του COVID-19 ήταν ανομοιόμορφη και αποσπασματική, και οι τοπικές και πολιτειακές διοικήσεις (που παρέλυσαν από την περιορισμένη φορολογική δυναμική και τις δημοσιονομικές απαιτήσεις) βρίσκονται στο έλεος της ομοσπονδιακής βοήθειας.

Δεύτερον, οι κοινωνικές πολιτικές των ΗΠΑ μείωσαν δραματικά τον ορισμό των «δικαιούμενων» φτωχών με αποτέλεσμα η εργασία ή η γονεϊκή ιδιότητα, ή και τα δύο, να είναι προαπαιτούμενα για τη λήψη κρατικής βοήθειας. Αυτές είναι οι βασικές προϋποθέσεις που πλήττουν τόσους πολλούς ήδη από το αρχικό στάδιο της ύφεσης (εργαζόμενους μερικής απασχόλησης, αυτοαπασχολούμενους, εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης) χωρίς να έχουν κάποια δομή στήριξης. Και αυτές είναι οι βασικές προϋποθέσεις που θα απέκλειαν από μια άμεση ανακούφιση τα πιο φτωχά στρώματα των Αμερικάνων στην πρόσφατη οικονομική στήριξη που αποφάσισε το Κογκρέσο.

Τέλος, αν δούμε πέρα από αυτούς τους περιορισμούς, η πολιτική απάντηση του πολιτικού κόσμου ήταν να καλύψει με αποσπασματικές και προσωρινές διορθώσεις – με επέκταση των υφιστάμενων προγραμμάτων, με χαλάρωση των κατώτατων ορίων επιλεξιμότητας, με μείωση των εφάπαξ πληρωμών ή με φοροαπαλλαγές – αντί να αναγνωρίσει ότι αυτά ακριβώς τα προγράμματα είναι στον πυρήνα τους ανεπαρκή για να αντεπεξέλθουν.

Τι κάνουμε

Οι προκλήσεις που έχουμε να αντιμετωπίσουμε είναι τεράστιες, εν μέρει επειδή η πορεία και η διάρκεια της πανδημίας εξακολουθούν να είναι άγνωστες και εν μέρει επειδή η πολιτική μας ικανότητα και οι υποδομές μας – ήδη σε αυτές τις πρώτες εβδομάδες – είναι πρόδηλα απύσες. Για να αντιμετωπίσουμε αυτήν την κρίση αποτελεσματικά και δίκαια, χρειαζόμαστε ένα βραχυπρόθεσμο κι ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο. Πρέπει φυσικά να επιβραδύνουμε την εξάπλωση του ιού – όχι μόνο για λόγους δημόσιας υγείας, αλλά για να κερδίσουμε λίγο χρόνο ώστε να αναπτύξουμε τις απαιτούμενες καινοτόμες απαντήσεις στις πολιτικές μας για να επιτεθούμε σε αυτή την κρίση και να προετοιμαστούμε για την επόμενη.

Βραχυπρόθεσμα, χρειαζόμαστε μια γενναία και γενικευμένη κυβερνητική δράση – ενίσχυση της κατανάλωσης, κάλυψη των κρατικών προϋπολογισμών, στήριξη βασικών τομέων της οικονομίας και ανάληψη μεγάλου φάσματος οικονομικών κινδύνων. Χρειαζόμαστε κάτι της

τάξης του New Deal, με τεράστιες επενδύσεις σε δημόσια αγαθά σε τοπικό, πολιτειακό και εθνικό επίπεδο.

Τα μέτρα ανακούφισης και ανάκαμψης που ελήφθησαν στα μέσα της δεκαετίας του 1930 συρρικνώθηκαν γρήγορα από τα προοδευτικά κέρδη – δικαιώματα συλλογικής διαπραγμάτευσης, κοινωνική ασφάλιση, ισχυρή δημοσιονομική ρύθμιση, προοδευτική φορολογία – που διατηρούσαν την ασφάλεια πέρα από τους ορίζοντες της άμεσης κρίσης. Με τον ίδιο τρόπο, τα πραγματικά μέτρα της απάντησής μας στο COVID-19 θα είναι μακροπρόθεσμα και θα αφορούν τη δίκαιη και καθολική πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την άδεια ασθενείας και οικογενειακής άδειας, τα διευρυμένα και γενναιόδωρα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης και τα καλά χρηματοδοτούμενα δημόσια αγαθά και υπηρεσίες.

Εάν ο COVID-19 είναι πράγματι ο ιός της ανισότητας, εμείς πρέπει να τον αντιμετωπίσουμε ως τέτοιο.

Το πρωτότυπο στα Αγγλικά, εδώ: jacobinmag.com